

Bibl. acad. Ingoest.
Compendium

L I N G V Æ
P O L O N I C Æ I N
gratiam Iuventutis
Dantiscanæ colle-
gii,

a

N I C O L A O V O L K M A R O.

Bibl. Acad. In goest.

D A N T I S C I,
Excudebat Martinus Rhodus
Anno 1612.

PRÆCLARÆ IN-
dolis, magnæq; spei Adole-
scentulis, Michaeli Kerll: Johanni Bran-
des: & Henrico Schvartzvvald. patricijs
Dantiscanis, discipulis suis
charissimis S.

QUod lingua Polonica operam dare,
& progressum in ea aliquem facere
cupiunt, ingenui ac Nobiles adolescentuli,
tribus mihi videntur magnopere opus ha-
bere adminiculis, quorū Primum præce-
pta contineat Grammaticalia, quæ propri-
etates dictionū & inflectiones demonstrant,
cū quibus non incommode coniungeretur
Dictionarius aliquis Latinopolonicus vel
Polonicolatinus, Vnde singularum vocum
propria significata peti possent. Alterū, ut
autore aliquem Polonicum, vel è latino in
Polonicū translatus in manibus habeant
quē assidue legant & relegant, literarum
proprietas & differentias inde cogno-
scent, & linguam suam ad duram illam
& asperam, quam præ se ferre videtur

hoc Idioma, pronuntiationē paulatim as-
suefacere discant, Tertium est, ut accedat
usus in loquendo, scribendo, vertendo, &
componendo, ut hac ratione ea, quæ præce-
ptionum auxilio particulatim quasi colle-
cta & asseruata sunt in copiosam suppelle-
tilē excrescant, habitum comparent, &
plenam tandem huius linguæ cognitionem
discentibus suppeditent.

Et si verò multi etiam absq; his, solo usu
contenti, mediocriter illam addiscant, ta-
men ex millibus vix aliquot paucos inue-
nies, qui propriè, exactè, & absq; verbo-
rum & sententiarū mutilatione animi sui
sensa proloqui possint. Quanti etiam inter-
sit, ut ex ipsis fundamentis statim ab initio
aliquid tradatur & percipiatur, nemo est,
qui non intelligat. Cum autem in tanta li-
brorum Polonicarū penuria destitutos vos
his adminiculis esse viderem, mearum esse
partiū arbitratus sum, ut studia & cona-
tus vestros hac in parte pro virili adiuua-
rem. Collegi igitur & concinnaui compen-
dium

dium hoc brevissimum, primum studij &
diligentiæ vestræ adminiculum futurum,
ex quo ea, quæ ad fundamēta huius linguæ
pertinere videntur, brevi tempore & exi-
guo labore cognoscere potestis Non autem
animus mihi fuit, integrā & omnibus nu-
meris absolutam artem conscribere, quod
& multi temporis, & exiguæ utilitatis iste
labor esset futurus. Quid enim attinet, hic
definire velle, quid Nomen sit, aut quid
verbum: quot vnum quodq; habeat accidē-
tia: & si quæ his sunt similia, cum illa ex
Latinis iam dudum percepta sint: Verum
ea tantum huc congeßi, quæ huic linguæ
propria sunt, & ad institutum vestrum
maximoperè conducunt. Hæ igitur laborū
meorum primitiæ, ingenui & Nobiles A-
dolescentuli optimo iure vestræ sunt, tum,
quia parentes vestri primi autores extite-
runt, ut linguæ Polonicæ studium maioris
commoditatis gratia in hoc Gymnasium
introducetur: tum quia ex singulari be-
neuolentia huic me muneri præfici & in

locum antecessoris mei surrogari voluerunt, Boni ergo consulite primum hoc adminiculum, & , quando quidem cum alijs studijs etiam hoc vos coniungere parentes vestri iubent, operam date, ut voluntati & expectationi ipsorum respondeatis, diligētiaq; vestra & industria reliquis commilitonibus vestris praeatis, ut ita absq; grauiorum studiorum iactura aut interruptione, ludentes quasi, & aliud agentes, cognitionem huius linguae vna cum ipsis assequamini. Quae reliqua sunt ad studium hoc vestrum necessaria, nisi aliunde haberi possint, prima occasione maturabo. Bene & feliciter valete. Cas
lend. Ianuar. Anno

1594

Nicolaus Volkmarus
Polonicae linguae
Praeceptor.

LINGVÆ POLONICÆ RVDIMENTA.

De literis earumq; potestate
& pronuntiatione.

Quot sunt literae Polonorum?

Viginti & una: a, b, c, d, e, g, h, i, k, l, m, n, o, p, r, s, t, v, w, y, z.

F in dictionibus verè Polonicis vsum planè nullum habet, sed tantum in peregrinis, ut *fraszne/ fortel/ fraszka/ kaskie/ traszisz/* quæ germanica sunt omnia. Pro q Poloni vsurpāt k vt *krot* acceptilatio *kwasny/* austerus X autē à quibusdam scribitur in dictionibus *riazie/ rieg/* pro quibus peritiores scribere malunt *ksiazie/ ksieg/* princeps, liber.

Quæ est vis & potestas illarum literarū?

Quando simpliciter absq; puncto vel virgula ponuntur, eadem ratione, qua apud latinos & germanos, pronuntiantur. Punctis autē vel virgulis notatæ, aliam à communi pronuntiatione habent. Nam punctatæ excedunt in durtie, vt *uczynek/* opus *oracz/* agricola:

A 4

Virgulatæ

Virgulae verò, in mollitie, vt: *cielo* / corpus,
zielony / viridis, *orac* / arare.

*Estne necessaria virgulationum illarum
& punctorum observatio?*

Omnino. Nisi enim hoc fieret, magna occurreret in distinguendis significatis difficultas. Esi enim in vulgari scripturae punctationes illae ab ipsis polonis raro adhibeantur, exteris tamen observandae sunt, praeterim, quando notabiles significati diuersitas id requirit, vt *lata* / volat, *lata* / anni, *laska* / gratia, *laska* / bacillus, *bydlo* / subula, *sidlo* / laqueus, *nic* / nihil, *nic* / filum.

*Da igitur omnes omnium literarum potestates
& notabiles differentias?*

A.

A triplex est. Primum est clarum & apertum, quod virgula superius notatur, a / vt *suma* / ipsa. Alterum crassum & obtusum a / vt *pan* / manas *na pieczy* / Dominus curat nos. Tertium ab his plane diuersum, & polonis proprium virgula transfigitur, & cum n, ferè pronuntiatur, vt: *lata* / pratum, *lata* / farina, germ: scriberetur *lonca* / monca.

B duplex est, Molle, seu virgulationum, quod effertur vt in germanicum, vt: *fielb* / fundulus
jedwab

jedwab / sericum. Et durum, vt *Drab* Miles,
skarb, thesaurus.

C.

Capud Polonos semper sibilat, & nunquam vt *P* profertur, quemadmodum apud latinos sequente a, o, u, fieri solet. Habet autem quadruplicem potestatem. Primo enim c simplex absque aliqua nota pronuntiatur vt *græcum* zita, vt *caly* integer, *cuony* / pulcher. Deinde notatur accentu, & sibilum mollem edit, vt: *wic* / rektis. *Nic*, filum, quam pronuntiationem etiam retinet sequente i / vt: *cielo* / corpus, *kosciol* / templum. Tertio, quando *p* punctatum sibi adiunctum habet, asperum & durum sonat, quemadmodum *tsch* in vocabulo *Deutsch* vt: *klucz* / clavis *deszcz* / pluuia. Postremo cum *h* positum, vim suam admittit, & in asperationem transit, vt: *chleb* / panis, *chudy* / macer.

(Notatum hic obiter, literam *c* omnibus ferè vocibus affirmationis & emphaseos gratiae addi solere. Interdum notam esse Dativi Tibi, vt: *pozydeć* / certe ibo, *Niewierzęć* / non credo tibi.)

E.

E duplex est subtiliorem enim diuisionem, quae in vocabulo *Esse* apparet, consulto omit-

A s

timus

ⁱmus.) Primum à latino nihil differt. Alterū Virgultum, quod cum n, molliter effertur, vt *meſe/cruciatum, reſe/manum.*

G.

G durum ſonum ſemper habet, vt: *gabam/diuino, goly/glaber.* (Hic obſeruetur, glite-ram & t nunquam poſt ſe habere y / ſed ſemper i ſimplex.

I.

I litera, proprium ſonum ſemper retinet. Diligenter autē in pronunciando diſtinguenda eſt ab y / niſi ſæpiſſimē impingere, vocabulorum ſignificationem confundere, interdum etiam ridiculus eſſe velis. Pronunciatur autē I aperte, vt in Ialio Nifi, Tibi, y verò ad ñ gallicum accedit, & effertur vt prima in diſtione vbel. vt: *lyſſe/cochlear, liſt/Episto-la, lyſſ/lura, biſ/percuſſit, byſ/fuit, pycha/ſuperbia.* Per i ſcriptum obſcœnum aliquid denotat.

I item, quando vocalem ſequitur peculiarem ſyllabam conſtituit, vt *moi/mei, twoi/tui*, diſſyllaba ſunt, y vero cum præcedente vocali in vnā ſyllabam coaleſcit, vt: *moy/meus, twoy/tuus*, monosyllaba.

L.

L duplex eſt, Commune, vt *las/filua, lud/populus.* Alterum virgultum, quod alijs lin-
guis

guis ignotum, ideoq; peregrinis prolato diſ-
ficile eſt. Facile autem reddetur, ſi ſuperiores
dentes extremitate linguæ molliter feriatur,
vt *leſ/mendacium, loſe/lectus, caly/totus,*
ſmiaty/audax.

M. N. P. VV.

Quatuor hæ literæ m, n, p, w, præter vul-
garem etiam propriam quandam & cum ſibi-
lo coniunctam pronunciationem habent, idq;
in primis, quando diſtione terminant, &
tunc accentu ſuperius notatur, vt: *pi:m/ſcri-
pturarum, tagn/pœna, lup/spolia, fcreo/san-
guis.*

S.

S duplicem ſonum habet, vulgarem, vt *ſol/ſal, ſlodti//dulcis.* Et proprium qui molliter
ſibilando effertur, & accentu ſuprapoſito in-
dicatur, vt: *ſſa/vis, vel multum, wies/pagus.*
Quando autem z aſſumit, tunc germanorum
ſch reſpondet, vt: *ſſata/veſtis, proſſe/peto.*

V.

V apud Polonos Conſonantis naturam
nunquam induit, ſed vocalis ſemper manet,
etiamſi alia ſequatur vocalis, vt: *vyde/euado,*
wymute/detrado.

Z tri-

Z.

Z triplex est, simplex, quod ab s nihil differt, vt: *zamek*/arx q. d. *samet*. virgultum, quod mollem sibilum edit, & vt plurimum i post se habet, vt: *ziemia*/*zielony*/terra, viridis, Et punctatum quod cum stridore quodam pronunciandū est, vt: *żaba*/rana, *żona*/vxor.

Ex his igitur tale Alphabetum constituitur.

a, ā, ą, b, ɓ, c, ć, d, e, ę, g, h, i, k, l, l̄, m, n, ŋ, o, p, ɓ, r, s, ś, ŝ, t, u, v, w, y, ɔ, ȳ, ȳ̄.

Quid præterea hoc loco observandum est?

Observanda est etiam hoc loco affinitas quarundam literarum, & cognatio quædam, qua fit, vt in nominum comparatione, & declinatione, verborumque coniugatione sæpe vna in alteram mutetur.

Quenam est illa literarum cognatio, seu quomodo illæ inter sese commutantur?

D litera & R, Z sibi adiuncto gaudent, Idemque sæpè literam illam quam tamen in themate

te non habent, in alijs casibus & personis assumunt.

Vt:

Trzoda *trzodzie* grex | *Trz* *trzeŝ* tero-
Rura *zurze* fistula | *Ide* *idzieŝ* eo.

Mutantur autem.

a	e	bialy/	bielŝy/	albus.
o	e	blad/	bledu/	error.
e	o	ŝwieto/	ŝwiat/	festum.
e	o	Imie/	imiona/	nomen.
t	c	czapka/	czapce/	pileus.
g	dz	noga/	nodze/	pes.

Et si quæ sunt aliæ quas vsus docebit.

DE ARTICULO

Habentne Poloni articulos?

Articulos poloni non habent, vtuntur autem in discernendis generibus pronomine demonstratiuo, *ten*/*tā*/*to*/ hic, hæc, hoc. Cuius inflectionem nominum declinationibus infra præponemus.

DE NOMINE.

Quomodo moventur nomina?

Adiecti-

Adiectiva quædam nomina moventur per tria genera, & tres terminationes. Substantiva verò per duo genera & duas terminationes. Etq; substantivorum motio in lingua polonica longè felicior & frequentior quàm in alijs lingvis.

Adiectiva, ut:

Mocny/	mocna/	mocne.
Świecy/	świeca/	świecie.

Substantiva, ut:

Bog/	Bogini/	Deus, a.
Bról/	królowa	rex, regina.
książę	księżna/	princeps, principissa.
Pani/	pani/	dominus, domina.
Wojewoda/	wojewódzini/	palatinus, palatini uxor.
Włodarz/	włodarkę/	villicus, a.
Żyd/	żydówkę/	Iudæus, a.
Niemiec/	niemkę	germanus, a.
Polak/	polkę/	polonus, a.
Paniec/	pannę/	Iuvenis, virgo.
Dziedziec/	dziedziczkę	hæres.
Żłodzię/	żłodziękę/	fur. Et innumera a-

(lia.

Sic etiam quadrupedum & avium

nomina.

Wilk/	wilczyca	lupus, a.
Lew/	lewica/	leo, leæna.

pies/

pies/	psica/	alias	suka/	canis.
Kozieł/	koza/			caper, capra.
Osiel/	oslica.			afinus, a.
Kaczor/	kaczka/			anas.
Orzeł	orlica/			aquila.
Kur/	kokosz/			gallus, gallina.
Paw/	pawica.			pauo.

DE COMPARATI- ONE.

Quot sunt terminationes Adiectiuorum?

Vna & perpetua est Adiectiuorum terminatio, Masculinorum quidem y, foemininorū a, neutrorū e, vt: mocny/mocna/mocne. Ita tantum exceptis, quæ in gi & ti desinunt, vt: srogi/atrox, lekki/leuis. Et paucis quibusdā quæ duplicem terminationem habent, qualia sunt pełny & pełen/plenus, wdzięczny & wdzięczen/gratus, prozny & prozen/vacuuus. godny & godzien/dignus. Wolny/ & wolen/liber. Pożyteczny/ & pożyteczę/ vtilis silny/ & sien/multus.

Quomodo formatur Comparatiuus?

Comparatiuus fit à Posituo, i vel y finali in syllabam hy/ vt Świeży, sanctus, święty.

Quæ

Quæ autem ꝑ vel ꝑ ante ꝑ habent, mutant illud in ꝑ / vt **Długi** / longus **dłuży**. **Drogi** / preciosus, **drogiy**. **Chędogi** / veniunt, **Chędogy**. **Suchy** / siccus, **suchy** aridus, **Głuchy** / surdus, **głuchy**.

Illæ verò quæ in ꝑ desinunt ꝑ finale verunt in **iey** / vt **piękny** / pulcher, **pięknyy** / godny / dignus, **godnyy**.

Innumera autem reperiuntur Adiectiua, quæ hanc formam exactè non sequuntur, nec tamen sunt irregularia, vt **czorny** / doctus, **czorny** / **Daleki** / longinquus, **dalshy**. **Wysoki** / altus, **wysoki** / **Głęboki** / profundus, **głęboki**. **Młody** / sapiens, **młody**. **Młody** / refundus, **młody**. **Łecki** / levis, **łecki**. **Szeroki** / amplus, **szeroki** / & alia infinita, quæ vsus suppeditabit.

Fiunt etiam ab Aduerbijs nomina Comparatiuis similia, vt: **wczora** / heri, **wczorajshy** / hesternus, **Dzis** / hodie, **Dzisiajshy** / hodiernus. **Onegdza** / nuper, **onegdzaishy** / nuperus.

Notandum hic etiam præpositione **przy** / comparatiuis additam significationem illorum imminuere, vt: **przyinutniejszy** / subtrahis,

Quomodo formatur Superlatiuus?

A Comparatiuo præponendo syllabam **na** / vt **Świeższy** / **świeższy**. Quidam etiam pro **na** interdum dicunt **Łay** / vt: **Łaylepszy** / optimus, **Łaywyszy** / altissimus.

Quæ Adiectiua comparantur Irregulariter?

Dobry	lepszy	naleszy	bonus.
Zły	gorzszy	nagorszy	malus.
Wielki	wiekszy	namiekszy	magnus.
Młody	młodszy	namiekszy	parvus.

DE GENERE.

Vnde cognoscitur genus?

Ex regulis tam generalibus, quam specialibus.

Quæ sunt regulæ generales?

Illæ quas ex latina Grammatica didicimus, quæ inde repetere, & ad hanc linguam accommodare studiosi adolescentes possunt. Pauca enim polonorum nomina ab illis regulis discedunt, qualia sunt fluviorum quædam, vrbium, fructuum, & arborum nomina, quæ cuius sint generis ex terminatione eorum apparet. Fluviorum, vt: **Tę Wiśła** / Istula, **Odra** / Viadrus, **Warta** / Varta, **Tę Dunaj** / Danubius, **Łępr** / Borysthenes.

Vrbium, ut:

Tę Brołowiec / Regiomontum, **Łęlborg** / Marienburgum, **Wrocław** / Vratislavia, **Gdańsk** / Dantiscum. **Tę Wilno** / Vilna, **Łęw** / Leopoldis, **Łęłocko** / Polocia.

B

Fructu-

Fructuum, vt:

Ten Orzech Nux, Żoladz Glans, *Wro-
gda* Amygdala. *Tę* Gruska Pyrum, *Sli-
wa* Prunum, *Wisią* Cerasum, *To* Jabłko
Malum.

*Numeralia Nomina ad quod genus
pertinent?*

Numeralia nomina omnia sunt generis
omnis, alia quidem sub vna, alia sub duabus,
alia sub tribus terminationibus.

*Qua numeralia sunt generis omnis sub
tribus terminationibus?*

Quatuor priora, vt:

Jeden/iedną/iedno/vnus, a, um.
Dwa&c dważy/dwie/dwoie/duo, x, o.
Trzey trzy troie/ tres, itia.
Czterzey czterzy czworo/ quatuor.

*Qua numeralia sunt generis omnis sub
duabus terminationibus?*

Sex in ordine sequentia, vt:

si/to	pieć	pięcioro	quinq.
	Sześć	śescioro	sex.
	Siedm to	siedmioro	septem.
	Osm	ośmioro	oſto.
	Dziemieć	dziemieścioro	novem.
	Dziesięć	dziesięścioro	decem.

Qua

*Qua numeralia sunt generis omnis sub
una terminatione?*

Reliqua omnia incipiendo ab undecim
usque in infinitum progrediendo, vt: Jeden
na. *cztery* 11 viri, Dwanaście niewiast
12 foeminae, Trzynaście zwierząt 13 anima-
lia.

Sic:

Czternaście 14. Piętnaście 15. Szesna-
ście 16. Siedmnaście 17. Ośmnaście 18.
Dziewiętnaście 19. Sic etiam in neutro ge-
nere: Dwolenaście/ Trojenaście/ Czwo-
ronaście/ Pieciononaście/ &c. Dwadzie-
ścia 20. Trzydzieści 30. Czerdziesiąć 40.
Pięćdziesiąć 50. Szesdziesiąć 60. Siedm-
dziesiąć 70. Ośmndziesiąć 80. Dziewięć-
dziesiąć 90. Sto 100. Dwieście 200.
Trzysta 300. Czteryście 400. Pięćset 500.
&c. Tysiąc 1000. Dwa tysiące 2000.
Trzytysiące 3000. Czerzy tysiące 4000.
Pięćtysięcy 5000. &c.

Et tantum de regulis generalibus.

REGVLÆ SPE- CIALES.

Qua sunt regulæ Speciales?

Si regulas speciales secundum numerum
terminationum persequi velimus, nimis lon-
gum

gum foret illas omnes recensere. Sed nos & brevitati & capui discipulorum studentes, illas omnes, quotquot dari possunt in sequentes quatuor contrahemus.

Prima.

Quæ in **b, d, g, h, k, l, m, n, p, s, t, w, y** & **z** desinunt, omnia sine vlla exceptione masculina sunt, ut: **Ten Dab** quercus, **grad** grando, **rog** cornu, **grzech** peccatum, **boł** latus, **woł** bos, **rozum** intellectus, **zakon** lex, **dowcip** ingenium, **głos** vox, **swiat** mundus, **dziw** monstrum, **Gay** nemus, **woz** currus.

Secunda.

Quæ in **a, e, i** & **z** desinunt, omnia sine vlla exceptione foeminina sunt, ut: **Ta cort** a filia, **Droga** via, **Tic** filium, **Wie** restis, **galaz** semus.

Tertia.

Quæ in **e, i, o** desinunt, omnia sine vlla exceptione neutra sunt, ut: **To ziele** herba, **Szczenie** catellus, **Wedzido** frenum.

Quarta.

Quæ reliquæ sunt terminationes, ut in **b, c, i, l, n, s, p, w,** & **z**, illæ exceptiones admittunt, & partim Masculino, partim Foeminino genere, ut plurimum gaudent.

Quæ

Quæ gaudent Masculino?

Quæ in **b, c, l**, desinunt, ut: **Tentiel** fundulus, **palec** digitus, **kakol** lolium.

Quæ excipiuntur?

Ab **s**, vnum tantum excipitur, **Ta drab** scala, nam **Drab** militem seu stipatorem significat.

Ab **c**, excipiuntur, **Ta moc** potestas, **noe** nox, **po moc** auxilium.

Ab **l**, excipiuntur **Ta biel** medulla arboris, **sol** sal, **mysl** mens, **posciel** lectus, **litorol** furculus, **kadzziel** colus.

Quæ gaudent Foeminino?

Ea, quæ in **i, n, s, p, w,** & **z** desinunt, ut: **ta Pani** hera, **wasn** odium, **wies** pagus, **rostos** voluptas, **konew** cantharus, **straz** custodia.

Quæ excipiuntur?

Ab **i** excipiuntur: **ten kij** baculus, **kis** gluten.

Ab **s** unum tantum excipitur, **ten ryś** panthera.

Ab **p** excipiuntur, **ten lemies** vomer, **pleś** rasura, **kos** corbis.

Ab **w** duæ tantum, **ten żoraw** grus, **Novilunium**.

Ab **z** excipiuntur: **ten miecz** gladius, **stroż** custos

cukos, nóż culter, klucz clavis, płaszcz pallium. Et si quæ sunt alia, quæ uis docebit.

N V M E R I.

Quot Numeros habent Poloni?

Præter singularem & pluralem, etiam dualem Numerum habent, qui tamen rarus est valde. Eius terminatio in Nomine, Pronomine & Verbo unica est & in Nomine etiam e/ vt: *bochwa to powinna* / quia nos duo sumus ad hoc obligati. *Dwie niewieście* / duæ feminae, *My* / nos duo, *Wy* / vos duo, *jemy* / nos duo edimus, *pijemy* / bibamus nos duo.

C A S V S.

Quot Casus habent?

Sex, vt & aliæ linguæ, Verum quia Ablativus triplex est, propter diversas terminationes in alia atq; alia significatione & usu, idè octo in universum constitui possunt, vt sint: Nominativus, Gen: Dat: Acc: Vocat & Ablativus propriè sic dictus. Ablativus, qui Instrumentum aut comitatum significat, quem Instrumentalem dicimus. Et Ablativus, qui inesse aliquid alicui significat, quem nos ultimum appellabimus.

DECLI-

DECLINATIONES.

Quot Declinationes habent Poloni?

Si quoties Genitiuus & Dativus aliq; quidam casus variant, tot etiam declinationes constitui deberent, essent declinationes non paucae, verum vt discentium captui consulatur, hic in declinationibus ordo servari potest vt præmissio articulo, nominum Adiectivorum typus, qui vnus tantum, & sibi similis est, proponatur. Substantivorum autem tres declinationes subiiciantur, quarum prima sit Masculinorum, secunda Femininorum, tertia Neutrorum.

Declina Articulum.

In genere Masculino.

Singulariter.

N. *Ten* / Hic.
G. *tego* / huius.
D. *tem* / huic.
Ac. *tego* / hunc, aliquid quando similis est Nominativo.
V. *o ty* / ô tu.
Abl. *od tego* / ab hoc.

Pluraliter.

N. *ci* / cum de rebus animatis *ty* vel *te* / cum de inanimatis sit sermo, Hi.
G. *tych* / horum.
D. *tym* / his.
Ac. *ty* vel *te* / hos.
V. *o wy* / ô vos.
Abl. *od tych* / ab his.

B 4

Instr

Instr: tymi/ cum his.
Vlt: w tych/ in his.

In genere Fæminino.

Singulariter.

N. **Ta**/Hæc.
G. **tey**/ hujus.
D. **tey**/ huic.
Ac: **te**/ hanc.
Abl. **od tey**/ ab hac.
Instr: **to**/ cum hac.
Vlt: **w tey**/ in hac.

Pluraliter.

N. **Te**/ hæc.
G. **tych**/ harum.
D. **tym**/ his.
Ac: **te**/ has.
Abl: **od tych**/ ab his.
Instr: **tymi**/ cum his.
Vlt: **w tych**/ in his.

In genere Neutro.

Singulariter.

N. **To**/ hoc.
G. **tego**/ hujus.
D. **tenu**/ huic.
Ac: **to**/ hoc.
Abl. **od tego**/ ab hoc.
Instr: **tym**/ cum hoc.
Vlt: **w tym**/ in hoc.

Pluraliter.

N. **Te**/ hæc.
G. **tych**/ horum.
D. **tym**/ his.
Ac: **te**/ hæc.
Abl: **od tych**/ ab his.
Instr: **tymi**/ cum his.
Vlt: **w tych**/ in his.

Da Typum Adjectivorum.

Singulariter.

M. N.

	N	G.	D.	A.	V.	Abl.	Instr.	Vlt.
M.	y i	ego	emu	ego	y i	ego	ym im	ym im
F.	a	ey	ey	a	a	ey	a	ey
N.	e	ego	emu	e	e	ego	ym im	ym im

Pluraliter.

N.	G.	D.	A.	V.	Ab:	Instr:	Vlt:
i				i		emi	
e	ych	ym		e	ych	& ymi	ych
e	ich	im	e	e	ich	imi	ich

*Quid differunt inter se i & y in
hoc typo?*

y regularem terminationem constituit.
Quæ autem i habent, descendunt à nominati-
vis in gi & ti desinentibus, quia, (Cyr su-
pra in literis monuimus) g & t nunquam y
sed i semper post se habent.

Paradigma generis Masculini.

B ;

Hic præs.

*Hic Præstans.**Severus.**Singulariter.**Pluraliter.*

N. ten zacny / frogi.

N. ci zacni / frodzy.

G. tego zacnego.

G. tych zacnych / frogich.

D. temu zacnemu.

D. tym zacnym / frogim.

A. tego zacnego.

A. tezacne.

V. o zacny / frogi.

V. o zacne. (frogich)

Ab: od tego zacnego.

Ab: od tych zacnych /

Inst: tym zacnym / frogim.

Inst: tymi zacnymi / frogimi.

Vlt: w tym zacnym / Vlt: w tych zacnych / frogim.

Vlt: w tych zacnych / frogich.

*Generis Fæminini.**Hæc Præstans.**Severa.**Singulariter.**Pluraliter.*

N. Ta zacna / frogi.

N. Tezacne / frogie.

G. tey zacney.

G. tych zacnych / frogich.

D. tey zacney.

D. tym zacnym / frogim.

A. ta zacna.

A. tezacne.

V. o zacna.

V. o zacne. (frogich)

Ab: od tey zacney.

Ab: od tych zacnych /

Inst: ta zacna.

Inst: tymi zacnymi / frogimi.

Vlt: w tey zacney.

Vlt: w tych zacnych / frogich.

*Generis**Generis Neutri.**Hoc Præstans.**Severum.**Singulariter.**Pluraliter.*

N. To zacne / frogie.

N. Tezacne / frogie.

G. tego zacnego.

G. tych zacnych / frogich.

D. temu zacnemu.

D. tym zacnym / frogim.

A. to zacne.

A. tezacne / frogie.

Ab: od tego zacnego.

Ab: od tych zacnych / frogich.

Inst: tym zacnym / frogim.

Inst: tymi zacnymi / frogimi.

Vlt: w tym zacnym / frogim.

Vlt: w tych zacnych / frogich.

Hanc formam sequuntur omnia Adjectiva & eorum Comparativi & Superlativi.

DE DECLINATIONIBVS SUBSTANTIVORVM.

Quæ est prima Declinatio Substantivorum?

Masculinorum, cuius typus hic est.

Singul

Singulariter,

N.	G.	D.	A.	V.	Ab.	Inst.	Vlt.
	ę	owi	ę	e	ę		e
	u	u	Interdū nomina- tūo simi- lis.	u	u	em	u

Pluraliter,

N.	G.	D.	A.	V.	Ab.	Inst.	Vlt.
owie			e	owie		ami	ęch
e	ow	om	e	e	ow		
y			y	y		omę	ęch
f			f	f			

Quæ nomina formant Genitium in ę

ę quæ in u.

Nomina virorum, urbium, aliarumque rerum animatarum. Item in c & n desinentia plerumque genitivum formant in ę, vt: Jan/Janę. Gdańsk/ę / Dantiscum, Wileń/ę / lupus, Poniec/ę / finis, Łanien/ę / Łanienię / lapis.

In u

In u autem genitium faciunt nomina rerum inanimatarum, & in d, g, h, m, & r, desinentia plerumque, vt: Owoc/u / fructus, Błąd/ę / error, targ/targu / forum, Grzech/u / peccatum, dom/u / domus, Bor/u / sylva.

Reliquæ genitium habent, alia ę tantum, alia in u / alia in ę & u simul, quorum tamen exiguus est numerus, vt: List/ę / u / Epistola, Dwor/ę / u / aula. Et si quæ sunt alia, quæ vsu citius quam præceptis addiscuntur.

Quæ nomina formant Dativum in owi/ę quæ in u.

Owi regularis terminatio est Dativi in hac declinatione, vt: Herb/owi / insigne, Krol/owi / Rex. Non pauca tamen u in Dativo habent, vt: grob/u / sepulchrum, Strach/u / timor. Quædam etiam utramque terminationem retinent, vt: Lud/owi/ & u / populus, dom/owi/ & u / domus.

Quæ nomina formant Vocativum in u

ę quæ in e

Quæ in c, g, h, k, l, & f, desinunt, vt plurimum vocativum in u formant, vt: Łosnec/ę / Łosnec, targ/targu / forum, brzech/ę / ven-

is/ venter, kij/u/ bacillus, boſ/u/ ſatus, boſ/
u/ dolor, koſ/u/ corbis.

In etiamen deſinentia, quādo attributum
aliquod perſonæ ſignificant, Vocatiuum in
e faciunt, vt: Otec pater, Oycze/ Młoc
dzieniec/ Iuuenis, młodzieńcze.

Vocatiuo autem omnium ferè maſculi-
norum ſimilis eſt Ablatiuus ultimus, vt: ●
pānie/ o Domine, w pānie & u/ in Do-
mino.

Quid de Nominatiuo plurali ſenti- endum eſt?

Nomina quæ officium, aut aliud aliquot
attributum virile denotant, Nominatiuum
pluralem formant in owie/ vt: pānowie/
Oycowie/ domini, patres. Reliqua partim
y habent, partim e/ quæ uſus docebit.

Quid de caſu Inſtrumentali dicis?

Regularis terminatio Caſus Inſtrumenta-
lis eſt ~~ami~~ in omnibus declinationibus, quam
tamen pauca nomina retinent, ſed in maſculi-
nis & neutris ſyncopen admittunt, vt: przy-
ſedł z liſty / venit cum literis, pro liſtami.
Umierli wſtana z ciłami / mortui reſurgent
cum corporibus, pro ciłami.

Para-

Paradigma huius Declina- tionis.

Singulariter.

N. Ten krol/ rex.	V. o krolu.
G. tego krola.	Ab: od tego krola
D. temu krolowi/ & krolu.	Inf: tym krolom.
A. tego krola.	Vl: w tym krolu.

Pluraliter.

N. ci krolowie.	V. o krolowie.
G. tych krolow	Ab: od tych krolow.
D. tym krolom	Inf: tymi krolami/ & perſonę
A. te krole.	copen krolmi/ & krolu.
	Vl: w tych krolach.

Aliud.

Singulariter.

Pluraliter.

N. Ten konic/ ſinis.	N. Te konce.
G. tego konca.	G. tych koncow.
D. temu koncowi & u	D. tym koncom.
A. tego konca/ &	A. te konce.
ten konic.	V. o konce.
V. o koncu.	Ab: od tych koncow.
Ab: od tego konca.	Inf: tymi koncami &
Inf: tym koncem.	koncy.
Vl: w tym koncu.	Vl: w tych koncach.

Quæ

Quæ est Secunda Declinatio Substantivorum?

Fœmininorum, cujus typus hic est.

Singulariter.

N:	G.	D.	A.	V,	Ab.	Instr:	Vlt:
α	γ/ε	γ/ε	ε/α/	ο	similis est ge- nitivo	α	similis est Da- tivo.
Conso- nans	ι	ι	similis nomi- nativo	ι			

Pluraliter.

N.	G.	D.	A.	V.	Ab.	Instr.	Vlt.
γ		οι	γ	γ	similis est Ge- nitivo	α μι	αχ
ι	ι	αμ	ι	ι			εχ

Typus hujus Declinationis duplex est, Prior eorum quæ in α desinunt. Alter verò is servit quæ in quamcunq; Consonantem exeunt.

Dic

Dic Regulam de Genitivo & Dativo?

Substantiva fœminina Genitivum regulatim in γ formant, Dativum in ε/υt: *Woda* / *wody* / *wodzie* / aqua, α. *Baba* / *baby* / *babie* / anus. Contrarium autem servant nomina, quæ in α / *dza* / *ia* / *ia* & *ia* desinunt, quæ Genitivum in ε / & Dativum in γ formant, υt: *Raca* / *race* / *racy* / *Raczein*. *Nao* *dza* / *nodze* / *nodzy* / miseria, α.

Dic regulam de Accusativo?

Accusativi terminatio regularis est ε. αutem faciunt pauca in ι desinentia, υt: *Pani* / *hera*, *pania*. Sic: *Bogini* dea, *Gospodyni* Oeconoma, materfamilias; *Prorokini* Prophetissa, &c.

Substantiva fœminina in α an non habent genitivum pluralem?

Habent, sed certa ejus terminatio dari non potest. Formatur autem à Nominativo singulari abjecta α / υt: *lata* pratum, *tycha* / *lata* / *Woda* / *wod*. Quod si multæ Consonantes concurrant, inseritur ε/υt: *karczma* / *caupona*, *karczmi* / *miotla* / *scopæ*, *miotla* / *Debat* dici, *karczmi* / *miotl*.

Paradigma prioris typi.

ε

Singula

Singulariter.

Nominatiuo **Тѣ** Modlitwy. / Oratio.

Genitiuo **tey** modlitwy.

Datiuo **tey** modlitwie.

Accusatiuo **te** modlitwy.

Vocatiuo **o** modlitwo.

Ablatiuo **od** **tey** modlitwy.

Instrumentali **тѣ** modlitwy.

Ultimo **w** **tey** modlitwie.

Pluraliter.

Nominatiuo **Тѣ** Modlitwy.

Genitiuo **tych** modlitwy.

Datiuo **tym** modlitwom. / & **am**.

Accusatiuo **te** modlitwy.

Vocatiuo **o** modlitwy.

Ablatiuo **od** **tych** modlitwy.

Instrumentali **tymi** modlitwami.

Ultimo **w** **tych** modlitwach.

Masculina in **ѣ** / quæ officium aliquot virile denotant, ut plurimum hanc formam sequuntur, quosdam tamen casus Masculinorum more faciunt, ut in subiecto paradigma te apparebit.

Singulariter.

Nominatiuo **Тен** Poborca / quæstor.

Genitiuo **tego** poborca.

Datiuo **теми** poborca.

Accusatiuo **тего** poborca.

Vocatiuo **o** poborca.

Ablatiuo **od** **tego** poborca.

Instrumentali **тymi** poborca.

Ultimo **w** **tymi** poborca.

Pluraliter.

Nominatiuo **Еи** poborcowie & poborca.

Genitiuo **tych** poborcow.

Datiuo **tym** poborcow.

Accusatiuo **te** poborca.

Vocatiuo **o** poborcowie & poborca.

Ablatiuo **od** **tych** poborcow.

Instrumentali **tymi** poborcami / & per syn. copen, poborca.

Ultimo **w** **tych** poborcach.

Sic: **Voiewoda** / Palatinus, **Starosta** / Præfectus, **Kayca** / Senator, **Sprawca** / autor, **Zdrayca** / impostor vel proditor, **Blamca** / mendax, &c.

Paradigma posterioris Typi.

Singulariter.

Nominatiuo **Тѣ** noc / nox.

Genitiuo **tey** nocy.

Datiuo **tey** nocy.

Accusatiuo **te** noc.

Vocatiuo **o** noc.

Datiuo

C 2

Ablati

Ablatiuo od tcy nocy.
Instrumentali ta nocą.
Ultimo w tcy nocy.

Pluraliter

Nominatiuo Te Noccy.
Genitiuo tych nocy.
Datiuo tym nocam.
Accusatiuo tenocy.
Vocatiuo o nocy.
Ablatiuo od tych nocy.
Instrumentali tymi nocami & nocą.
Ultimo w tych nocach.

Quæ est tertia Declinatio

Substantiuorum?

Neutrorum, cuius typus hic est.

Singulariter.

N.	G.	D.	A.	V.	Ab.	Instr.	Vlt.
e	a		c	e	a		u
o	a	u	a	o	a	em	e
o			o	o			

Pluraliter.

N.	G.	D.	A.	V.	Ab.	Instr.	Vlt.
a		om am	a	a	similis est Ge- nitiuo	ami	ach ech

Dic Regulam de formatione Genitui?

In e & o desinentia, genitiuum habent in
a/vi: morze / mare, morza / pole / campus,
polá.

Quæ in a exeunt, i& Genitiuo addunt,
vi: dziecie / puer, dzieciei&.

Quæ verò in mie / ni& in Genitiuo assu-
munt, vi: brzemio / onus, brzemieni&.

Dic regulam de Ablatiuo ultimo?

In o desinentia, habent in ultimo casu o/
reliqua u / vi: okno / fenestra, oknie.

Dic regulam de genitiuo plurali.

Quæ in a exeunt, vertunt illud in geni-
tuo plurali in at/vi: dziewcz& / puella, tych
dziewcz&at. Reliqua à nominatiuo singulari
illum formant abie&ta vltima litera, ut: lo&ze /
lectus, tych lo& / cia&lo / corpus, tych cia&.
Quæ autem in mie desinunt, à Nominatiuo
plurali

plurali casum hunc formant, abjecta ultimo
litera, ut: *známie / nota, tych známion.*

Paradigma.

Singulariter.

Nominatiuo *To pole / campus*
Genitiuo *tego pola.*
Datiuo *temu polu.*
Accusatiuo *to pole.*
Vocatiuo *o pole.*
Ablatiuo *od tego pola.*
Instrumentali *tym polem.*
Ultimo *w tym polu.*

Pluraliter.

Nominatiuo *Te pola.*
Genitiuo *tych pol.*
Datiuo *tym polam.*
Accusatiuo *te pola.*
Vocatiuo *o pola.*
Ablatiuo *od tych pol.*
Instrumentali *tymi polami & polmi*
Ultimo *w tych polach.*

Aliud in k.

Singulariter.

Nominatiuo *To Szczenie / catellus.*
Genitiuo *tego szczeni.*

Datiuo *temu szczeniu.*
Accusatiuo *to szczenie.*
Vocatiuo *o szczenie.*
Ablatiuo *od tego szczeni.*
Instrumentali *tym szczeni.*
Ultimo *w tym szczeniu.*

Pluraliter.

Nominatiuo *Te Szczenie.*
Genitiuo *tych szczeni.*
Datiuo *tym szczeni.*
Accusatiuo *te szczenie.*
Vocatiuo *o szczenie.*
Ablatiuo *od tych szczeni.*
Instrumentali *tymi szczeniami / & per fyn.*
copen szczeniy.
Ultimo *w tych szczeniach.*

Sic etiam ea quae in *mie* desinunt.

Singulariter.

Nominatiuo *To Znamie / nota.*
Genitiuo *tego znamienia / &c.*

Pluraliter.

Nominatiuo *Te Znamiona.*
Genitiuo *tych znamion / &c.*
Haec duo; *oko / oculus, & ucho / auris*, in
plurali habent *oczy & uszy*. Dicitur tamen
dwie ocy / trzy / cztery oka / pięć / šest ok / &c.

Datiui

C 4

D B

DE NVMERA- LIBVS.

Quomodo declinantur Numeralia.?

Numeralium, quæ Cardinalia vocantur,
paulò difficilior est declinatio, ideo aliquos
exempla subjungemus.

Jeden / Vnus.

Singulariter.

Masc:	Fæmin:	Neutr
N. Jeden.	Jedną.	Jedno.
G. jednego.	jedney.	jednego / &c.

(more nominis adjectivi.)

Pluraliter.

N. Jedni /	jedne /	jedne.
G. jednych.	In plurali numero significat idem quod alij, vt ije dnirobili / drudzy pro znawali. Alij labora- bant, alteri verò ociz bantur.	
D. jednym / &c.		

Dwa / Duo.

Masc:	Fæmin:
Nominatiuo Dwa & dway.	Dwie.
Genitiuo dwu. (trzech / czterech)	

Datiuo

Datiuo dwiem.
Accusatiuo dwa.
Ablatiuo odedwu.
Instr: dwiema. (sic trzema / &c emi.
Vlt: we dwu, czterma & ni.)

Neutr:

Nominatiuo	Dwoie.
Genitiuo	dwoyga.
Datiuo	dwoygu / &c omi.
Accusatiuo	dwoie.
Ablatiuo	od dwoyga.
Instrumentali	dwoygiem.
Vltimo	w dwoygu.

Sic trzy & cztery.

Sic declinatur Obá / vterque.

Masc. Fæm.

N. Obá & obadwa.	Oboia / obie / obiedwie.
Genitiuo obu & obudwu.	
Datiuo obiemá.	
A. obu & obudwu.	oboia / obie / obiedwie.
Instr: obiemá.	oboia.
Vlt: w obu & w obudwu / w oboiey.	

Neutr.

Nominatiuo oboie / obie.	
Genitiuo oboyga.	
C f	Datiuo

Datuo oboygu & om.
 Accusatiuo oboie/obie.
 Ablatiuo od oboygá.
 Instrumentali oboygiem.
 Ultimo w oboygu.

Pięć / Quinqve.

Masc; Foemi:

Neutr:

N. pięć.	N. pięćoro.
G. pięci.	G. pięciorgá.
D. pięciom & am.	D. pięciorgu / om & am.
A. pięć.	A. pięćoro.
Ab. od pięci.	Ab. od pięciorgá.
Instr: pięciá.	Instr: pięciorgiem.
Ult: w pięci & w pięciu.	Ult: w pięciorgu.

Sic declinantur Sześć / siedm / ósm /
 dziesięć / dziesięć. Et has casuum terminas
 sones etiam in compositis retinent, vt:

piętnaście	pięćoronaście.
pięćnaście	pięciorganaście.
pięćmnaście.	pięciorgunnaście.
pięćanaście.	pięciorgiemnaście.

Sto /

Centum.

Sing:	Dual:	Plural:
N. Sto.	Sć.	Sty & Stá.
S. Stá.		set.
		D. Stá.

D. Stá.
 A. Stó
 Ab: ode Stá.
 Instr: Stiem.
 Ult: w Stá.

Sć.

Stom & Stám.
 Sty & Stá.
 od set.
 Stám & Sty.
 w set.

Tysiąc /

Mille.

Sing:

Dual:

Plural:

N. Tysiąc.	Tysiąć.	Tysiące.
G. tysiąć.		tysiący.
D. tysiącu.		tysiącom & am.
A. tysiąc.		tysiące.
Ab. od tysiąć.		tysiący.
Instr: tysiącem / & cía.		tysiącmi & ty-
Ult: w tysiącu.		ściacami. w tysiącach.

Kilka /

Aliquot.

N. Kilka.	Ab. od kilka / & m.
G. kilka.	Instr: kilkiem.
D. kilku.	Ult: w kilku.
A. kilka.	

Sic kilkanaście aliquot supra decem, kilka
 dziesiąt aliquot supra viginti.

Quomodo declinantur Ordinalia.

Vt Adiectiua. Sunt autem haec: Piera
 wsty primus, wtory/trzeci / czwarty / piaty /
 szesty

Boſty / ſto bny / oſny / dziewiary / dziesiętary /
iedennasty / &c. Dwudziesty / vigesimus,
&c. Pięćdziesiąty / quinquagesimus, &c.
Setny / centesimus, Tysiący / millesimus.

Distributiva quomodo?

Distributiva indeclinabilia sunt, quibus
præponi solet particula po / vt:

po iednemu / singuli, po dwu / bini,
po trzech / terni, po czterech / po pięci / po
sześci / po dziesięci / po dwudziestu / po trzy
dziesięci / po pięćdziesiąt / po Stu / po Tys
ięciu.

DE SPECIEBUS NOMINVM.

Nominum, quæ aliunde deriuantur quin-
que sunt ordines seu classes: Patronymica seu
gentilia, Possessiva, Denominatiua, Dimi-
nutiua & Verbalia,

PATRONYMICA.

Patronymicorum seu gentilium Masculi-
norum terminationes sunt quatuor.

Gdańszczanin / ciuis Dantiscanus, Po-
znański / ciuis Posnaniensis, Brolewic / fi-
lius

Hus regis, Polań / Polonus, Prusak / Bo-
russus, Slesak.

Femininorum sunt duæ, vt:

Woiewodzanka / filia Palatini, Staro-
ścianka / filia præfecti, Brolewna / filia Re-
gis, Krawcowna / filia sartoris.

POSSESSIVA.

*Possessiuorum Masculinorum termina-
tiones sunt tres, vt:*

Woiewodzin / qui est Palatini, Bro-
lewski / Regis, Oycow / Patria, Bratow /
Fratri.

Femininorum est una, vt:

Mateczyn / qui est Matris, Starczyn /
ulæ, Pannin / virginis.

DENOMINATIVA.

*Denominatiuorum Adiectiuorum termin-
ationes multe sunt, vt:*

Człowieczy / humanus, Żelbieski / cor-
lestis, Barani / agninus, Żelazny / ferreus,
Kosy / currus, Kamienski / lapidosus, rog-
ty / cornutus, Dżdżowy / pluviosus, Sypny /
mendax, &c.

Suba

Substantiuorum sunt quinque, ut:

Blucznik / promus, *Oyczyzna* / patria;
wrotny / ianitor, *madrość* / sapientia, *Plam-
stwo* / mendacium.

DIMINUTIVA,

Poloni in Diminutiuus sunt felices & com-
plesi, eaq; tam ab Adiectiuus quam Substan-
tiuis deducunt.

Ab Adiectiuis, ut:

A maly / paruus, fit *maluczek* / *malu-
chny* / *malusiencki* / *malusienieccki* / *malu-
turny* / *malundy*.

A tłusty / pinguis, fit *tlusciuchny* / *tlu-
ściusienieccki*.

A cieni / tenuis, fit *cieniuczek* / *cieniu-
chny* / *cieniusienieccki*.

A Substantiuis Masculinis, ut:

A Jan / Iohannes, fit *Janek* / *Janu-
set* / *Jas* / *Jasiek* / *Jachniczek*.

A Chlop / Vir, vel rusticus, fit *chlopie* /
chlopiarzo / *chlopiateczko* / *chlopiec* / *chlo-
pek* / *chlopieczek* / *chlopiaszek* / *chlopisko* /
chlopczyzsko / *chlopina* / *chlopnieccki*.

A Wilk / lupus, fit *Wilczek* / *Wilcza-
szek* / *wilcze* / *wilczarzo* / *wilczateczko* / *wil-
czyzsko* / *wilczyzna*.

A Sub-

A Substantiuis Fœmininis, ut:

Ab Hanna / fit *Hanka* / *Hanusia* / *Han-
usia* / *Hanuchna* / *Hanuchniczka*.

Ab Zsba / hypocautum, fit *yzdebka* /
yzdebeczka / *yzbisko*.

A Substantiuis Neutris, ut:

A Serce / cor, fit *Serdeczko* / *Serbus*
sko.

A Dziecie / Puer, fit *Dzieciatko* / *Dzieci-
ateczko* / *Dziecko* / *Dziecina*.

(Ex quibus terminationibus duæ obi-
ter obseruentur, *tko* / & *sko* / quarum
illa blandiendi vim habet, ut: *Dziecia-
tko* / delicatulus puellus, hæc contem-
tum significat, ut: *psisko* / vilis inuti-
lis & sordidus canis. *Domisko* / vile
augurium, &c.)

VERBALIA

*Verbalium Adiectiuorum termina-
tiones sunt, ut:*

Smialy audax, à *sinien* / audeo, *lasko-
my* avarus, à *laska* / esurio, *Mozny* potens,
à *moga* possum, *Wadery* inflatus, à *wady-
mam* inflo, *straszliwy* horribilis, à *strasz-*
terreo,

Sub-

Substantiuorum Masculinorum, ut:

Sluchacz auditor, a slucham ausculto,
 Przewiczal Saluator, a zbawie seruo, Pisarz
 scriba, a pisać scribo, pochlebca adulator,
 pochlebnie assentor, czytelnik lector, a czy-
 tać lego, Dochód proventus, reditus, a
 dochodzi adeo, Opiekun tutor, ab opie-
 kać sic / patrocinator, stroj ornatus, a stroi
 orno.

Femininorum, ut:

Prośba petitio, a prosi peto, Trzywoda
 iniuria, a trzywodzi iniuria afficio, wiaraśli-
 des, a wierze credo, modlitwa precatio, a
 modlis oro, bojaźń timor, a boi sic de
 meo.

Neutrorum, ut:

Przykrycie tegumentum, a przykryć te-
 go, odzienie vestimentum, ab odzieć / ve-
 stio, sydio subula, a syć / neo, Kłamstwo/
 mendacium, a kłamać mentior.

Ethæ sunt terminationes Deriuatiuorum,
 Anon omnes, pleræq; tamen, quarum for-
 matio & diuersitas vsu addiscenda est.

DE PRONOMINE.

Quæ sunt Polonorum Pronomina?

Ja/Ego

Ja/Ego, ty/ tu, siebie/ sui, on/ is, ten/ hic, ow/ ille, sam/ ipse, Mój/ meus, twój/ tuus, swój/ suus, mój/ si, twój/ si, swój/ si, tego/ si.

Hæc quatuor apud
 rudinem seu idonei-
 tatem significant, ut
 si dictum sit: Mój
 si to Bon / Das
 ist ein Ros für mich.

to/ quis, czy/ cuius, który/ qui, nasz/ noster, wasz/ vester, nasze/
niec/ nostras, waszyne/ vestras. Quæ duo
 posteriora masculina tantum sunt, reliqua
 omnia generis omnis, vel sub vna terminati-
 one, vel sub tribus.

Quæ sunt generis omnis sub una ter- minatione?

Hæc quatuor: *Ja/ty/siebie/to.*

Quæ sunt generis omnis sub tribus?

Reliqua omnia, ut: *Ten/ ta/ to. On/*
ona/ono. Ow/owa/owo. Sam/ sam/
samo. Mój/moia/moie. Twój/twoia/
twoie/ &c.

Quomodo declinantur?

Adiectiuorum formam pleræq; sequun-
 tur, paucis exceptis, quarum inflectionem
 subiiciemus.

D

Ja/

Ja / Ego.

Singulariter.

Nominatiuo **Ja** /
Genitiuo **mnie** /
Datiuo **mnie & mi** /
Accusatiuo **mie** /
Ablatiuo **od mnie** /
Instrumentali **mna** /
Ultimo **we mnie**.

Pluraliter.

Nominatiuo **My / & mą** / dual.
Genitiuo **nas** /
Datiuo **nam / & nami** / dual.
Accusatiuo **nas** /
Ablatiuo **od nas** /
Instrumentali **nami** /
Ultimo **w nas**.

Ty / Tu.

Singulariter.

Nominatiuo **Ty** /
Genitiuo **ciebie** /
Datiuo **tobie & ci**.
Accusatiuo **ciebie & ci**.
Vocatiuo **o ty**.
Ablatiuo **od ciebie**.

Instrumentali **toba** /
Ultimo **w tobie**.

Pluraliter.

Nominatiuo **Wy / & wą** / dual.
Genitiuo **was** /
Datiuo **wam / & wamą** / dual.
Accusatiuo **was** /
Vocatiuo **o wy** /
Ablatiuo **od was** /
Instrumentali **wami** /
Ultimo **w was**.

Siebie / Sui.

Singulariter.

N. Carer.	Ab. od siebie!
G. siebie.	Inst: sobą /
D. sobie.	Vlt: w sobie.
A. sie.	

Kto / Quis.

Com.

Neut.

N. Kto /	N. Co.
G. tego.	G. czego.
D. temu.	D. czemu & czemuś
A. tego.	A. co.
Ab. od tego.	Ab. od czego.
Inst: tym /	Inst: czym /
Vlt: w tym.	Vlt: w czym.

Instru.

D a

NO

NOTA.

Co & to/ omnium generum nominibus apponuntur, vt: Tenci iest co go **BOG** mune. Albo / Ten to iest / &c. Hic ille est, quem Deus amat. Cyfity to Maj. Srenurus est hic vir. Brasia to Panna. Formosa est hac virgo.

Licitur item, Ocz / pro o co / propter quid. Nacz pro na co / ad quid. Zacz pro za co / pro quo. Przecz / pro prze co / per vel propter quod.

On / ona / ono / Is, ea, id vel ille, &c.

Singulariter.

Mascul:

Nominatiuo On.
Genitiuo Onego / iego / gi / go.
Latiuo Onemu / iemu / mu.
Accusatiuo Onego / go / niego.
Ablatiuo Od onego / go / niego.
Instrumentali Onym / nim / im.
Ultimo w onym / w nim.

Fem:

Singulariter.

Nominatiuo Ona /
Genitiuo Oney / iey /
Datiuo one / ia /

Accusatiuo one / ia /
Ablatiuo od oney / niey /
Instrumentali ona / ia.
Ultimo w oney / w niey.

Neut:

Singulariter.

Nominatiuo Ono / & e.
Genitiuo onego / & c.
Datiuo onemu / & c.
Accusatiuo ono / e.
Ablatiuo od onego / & c.
Instrumentali onym / & c.
Ultimo w onym / & c.

Pluraliter.

Nominatiuo Oni / one / one.
Genitiuo Onych / ich.
Datiuo Onim / im.
Accusatiuo one / nie / ie.
Ablatiuo od onych / ich / nich /
Instrumentali onym / onemi / nimi / imi /
Ultimo w onych / w nich.

Notandum hic est, primo syllabam en & n / cum praepositionibus compositam, accusatiuum masculinum huius Pronominis denotare, vt: wen / in illum. naden / supra illum. przezen / per illum. przeden / pro illo. nan in, contra illum. Zan / pro illo, &c.

D 3

Deino

Accu

Deinde obseruandum est, duo illa re-
proca s*ie* & s*woy* / ad omnes tres personas
reciprocari, vt: gotu*ie* s*obie* co / pręparo
mihi aliquid. gotu*ie*ś s*obie* co / pręparas
tibi aliquid. gotu*ie* s*obie* co / pręparat sibi
aliquid. Pręda*lem* dom s*woy* / vendidi
domum meam. Pręda*leś* dom s*woy* / ven-
didisti domum tuam. Pręda*ł* dom s*woy* /
vendidit domum suam.

Denique sciendum, tria hæc possessiva,
moy / t*woy* / s*woy* / in reliquis generibus &
casibus syncopen admittere, vt: mo*ia* / m*a* /
mo*ie* / m*e* / mo*iego* / m*ego* / mo*iey* / m*ey* /
mo*iemu* / m*emu* / mo*ich* / m*ych* / &c.

Adiectiones, quę Pronominibus addi
solent, sunt c / s / 3 / 3*e* / & k*olwiet*: vt, t*oc* /
t*os* / 3 adieitur quando pronomen in voca-
lem desinit, vt: c*i*3 / o*n*i3 / t*a*3 / t*o*3 / t*e*g*o*3.
3*e* verò, quando in consonantem, vt: T*e*m
3*e* / t*ym*3*e* / o*n*ym3*e*. K*olwiet* idem est, quod
latinis cunq, vt: K*to*k*olwiet* / quicunque,
k*o*k*olwiet* / quodcunq, &c.

DE VERBO.

*Quotuplicia sunt Verba apud
Polonos?*

Duplicia:

Personalia, & Impersonalia.

Perfo-

*Personalia quot terminationes
habent?*

Tres: e / am / & iem / vt: m*is*iute / c*zy*
tam / rozumiem / amo, lego, intelligo. Qui-
busdam autem verbis particula Enditica s*ie*
in fine additur in omnibus modis, numeris
& personis, vt: b*o*i*e* s*ie* / timeo, doświad-
czam s*ie* / experior. dowiem s*ie* / rescisco.

Genera Verborum quot sunt?

Tria. Actiuum, Passiuum, & Neutrum.
Ex quibus Actiuum & Neutrum tres illas
terminationes promiscuē retinent. Passiua
autem propriam terminationem non habent,
sed circumscribuntur per verbum Substanti-
uum & Participium præteritum, vt: Ję-
stem m*ilowány* / a / e / Sum amatus, a, um,
id est, amor. Bywam b*it* / a / c / fio percus-
sus, a, um, id est percussor.

Ex neutris etiam quędam, quę peculia-
rem terminationem non habent, circumloqui
solemus, vt: zimno m*i* / frigus mihi, id est,
frigeo. Goraco m*i* / æstuo. Ciepło m*i*. ca-
leo. Trudno m*i* / occupatus sum. Lęno
m*i* / vacat.

SPECIES.

D 4

Quot

Quot sunt Verborum deriuatiuorum Species?

Vna tantum Deriuatiuorum Species constitui posse videtur, Frequentatiua, cuius terminatio est *am* / descendens à primitiuis in *a* / & assiduitatem quandam, seu habitum significat, & commodissimè per verbum soleo exponi potest, vt: *siadam* / soleo sedere, à *siadje*. *visam* / soleo videre, à *widje*. *iadam* / soleo edere, à *iem* / edo.

Non autem omnia verba in *am* desinentia frequentatiua sunt, sed primitiua multa, quæ à se frequentatiua in *am* formant, vt: *pyram* / interrogo, *pytyram* / soleo interrogare, *sciscior*, *hulam* / quæro, *hutywam* / soleo quærere.

TEMPORA.

Quot sunt tempora Verborum?

Quinq; Præsens, Perfectum, Plusquamperfectum, Futurum primum, seu Circumscriptum, & futurum secundum.

Habent præterea etiam Poloni Aoristum qui infinitiuo tantum peculiaris est, & in *sy* desinit, præcedente quacumq; consonante, vt: *milowan sy* / *przyszed sy* / *wydar sy* / postquam amassem, es, et, uenissem, es, et, eripuissem, es, et.

Quomo-

Quomodo formantur hæc Tempora?

Si accuratæ formationis regulæ tradi deberent, obruerentur multitudinem præceptorum discipulorum animi. Consulius igitur est, vñum hoc loco consulere. Perfectum tamen perpetuam sub tribus generibus terminationem habet, *tem* / *lām* / *lom* / vel in alia forma, *l* / *lā* / *lo* / vt: *milowalem* / ego uir amauit, *milowalam* / ego fœmina amauit, *milowalom* / ego animal amauit, vel sic: *Tem milowal* / *tā milowala* / *ono milowalo* / hic, hæc, hoc amauit.

Plusquamperfectum cum perfecto idem est, nili quod ei apponatur verbum Substantiuum, vt: *milowalem Syl* / ego uir amaueram, *milowalam Sylā* / ego fœmina amaueram, *milowalom Sylō* / ego animal amaueram.

Futurum Circumscriptum extertia persona præteriti utriusque numeri, & verbo Substantiuo conficitur, vt: *bede pisal* / ego uir scribam, *bede pisala* / ego fœmina scribam, *bede pisalo* / ego animal scribam: vel cum Infinitiuo, vt: *bede pisac* / ero scribere, id est, scribam.

Futurum secundum pauca habent simplicia. In Compositis autem dominatur, & plurimumque cum themate simplici coincidit.

D 5

Simpli-

Simplicia, ut :

Sprawiam / **sprawię** / efficio, efficiam.
Wraciam / **wroczę** / reddo, reddam. **Zdraci**
zam / **zdradzę** / prodo, prodam. **Kupuię** /
kupię / emo, emam. **Nayduię** / **nayde** / inue-
nio, inueniam.

Composita, ut :

Wydzieram / **wydrę** / eripio, eripiam.
Oskarżam / **oskarżę** / accuso, accusabo. **Przy-**
mawiam / **przymowię** / obrecto, obre-
ctabo.

Aoristus à præterito dupliciter formatur,
Nam quando præteritum in *sem* purum desi-
nit, mutat illud in Aoristo in *wshy* / vt: **miło-**
walem / **miłowawshy**. Quando verò in *sem*
purum, tunc vertit illud in *shy* / vt: **wywole-**
stem / extraxi, **wywleśshy** / postquam ex-
traxissem, es, et.

M O D I.

Modi quot sunt ?

Sex. Indicativus, Imperativus, Opta-
tivus, Potentialis, Subiunctivus, & Infini-
tivus.

Quomodo formatur Imperativus ?

Verba

Verba, quæ in *am* desinunt, Imperati-
vum in *ay* terminant, vt: **chowam** / serua,
choway / serua.

Quæ in *e* / abijciunt illud in Imperativuq,
vt: **Dziękuię** / gratias ago, **dziękui**. Quidam
etiam i in *y* mutant, ut, **dziękuiy** / gratias age.

Quæ verò in *is* exeunt præcedente con-
sona, etiam i abijciunt, vt: **gubię** perdo, **gub** /
perde, **lupię** / spolio, **lup** / spolia.

Quod si consonans illa, quæ *e* præcedit,
cognationem cum alijs habeat, tunc illa vel
s assumit, vel in cognatam mutatur, vt: **klac-**
de / pono, **kladę** / pone. **piekę** / asso, **pieczę** /
assa.

Quæ in *ne* desinunt, partim *e* abijciunt,
partim in *i* illud mutant, vt: **Ginę** / perco-
gim / peri, **kradnę** / furor, **kradnę** / furare.

Quomodo formatur Optativus ?

Optativus, Potentialis & Subiunctivus,
quod ad formationem nihil habent proprij,
sed mutuantur tertiam personam à præterito
Indicativi, præpositis particulis distinctivis,
cum notis personarum.

Quæ sunt illæ particule disjunctivæ ?

Optativus sunt, **Day** / **Boday** / obych /
utinam, vt: **Bodaybych** pisal / utinam scri-
berem. **Dayzginaj** / utinam percat.

Potens

Potentiali postponitur, *Bych / Byś / By /*
&c. vt : czytaibych / legerem , &c.

Subiunctiui sunt: *By / aby / iesliby /*
Gdy / gdyby / vt : Gdym był / cum essem,
aby m iyszał / vt audirem,

Quomodo formatur Infinitiuus ?

Perpetuæ quidem Infinitiuui terminatio-
 nes sunt *& dz*. Formatio autem eius certis
 regulis, absq; discentium tædio, comprehē-
 di vix potest, eo quod omnes alios modos
 multiplici varietate superet, quemadmodum
 in subiectis exemplis apparet.

am { *Szukam / tãć / quæro.*
Mam / mić / habeo.

iem { *Rozumiem / mić / intelligo.*
Śmiem / smieć / audeo.
Jem / ieść / edo.

bie { *Dłubie / bãć / fodio.*
Ślubie / ślusć / vellico.

ie { *Śroie / śtać / sto.*
Bije / bić / percutio.
Mdleie / mdleć / deliquitum patior.

nie { *Nydy nie / naleść / inuenio.*
Odeymnie / odiać / adimo.
Daruie / darować / dono.

nie { *Szyie / być / neo.*
Kyie / ryć / fodio.

de { *Wiode / wieść / duco.*
Idzie / isc / eo.

dzie { *Wadzie / wadzić / obflo.*
Radzie / radzić / coniulo.

ge { *Legę / ładę / excludo.*
Strzegę / strzedę / custodio.
Strzygę / strzydę / tondeo.

te { *Pięte / pieć / allo.*
Tuie / tuć / tundo.

le { *Ściele / śtać / sterno.*
Mlele / mleć / molo.
Chwale / chwalić / laudo.
Role / rloc / pungo.

ne { *Łatne / łatnać / esurio.*
Młne / młnać / promoueo.
Żne / żać / meto.

re { *Trę / trzeć / tero.*
Mię / mzeć / morior.

se { *Pięse / piśać / scribo.*
Prose / prosić / peto.

ze { *Rosie / rość / creisco.*
Płote / płecć / plico.

we { *Rwie / rwąć / vello.*

se { *Wioze / wieść / vcho.*
Gryze / gryść / mando.

3e { *Karże / karde / punfo.*
Woże / wożie / vcho.
Groże / grożie / interminor.

In his exemplis apparet, variam esse id
multiplicem Infinitivi terminationem. Igi-
tur videndum hic est, quid usus imitari jubeat.

Personæ quot sunt?

Tres. Prima, vt *Ja* / Secunda, vt *Ty* /
Tertia, vt *On*. Vbi norandum, in literam
interdum notare primam personam, s/ secun-
dam, vt: *Gdy m czytał / cum legerem, gdyś*
czytał / cum legeres.

Obseruandum item hic est, Polonos in-
terdum terminationes primæ & secundæ per-
sonæ in præcedentes dictiones rejicere solere,
vt:

<i>Ja czytałem</i>	{ vel }	<i>Ja m czytał / legi.</i>
<i>Ty czytałeś</i>		<i>Tyś czytał / legisti.</i>
<i>My czytaliśmy</i>		<i>my i ry czytali / legimus.</i>
<i>Wy czytaliście</i>		<i>wyście czytali / legistis.</i>

Numeri quot sunt?

Tres. Singularis, vt: *miłuię / amo.*
Dualis, vt: *miłuiemę / nos duo amamus.*
Pluralis, vt: *miłuiemy / amamus.*

Conjugationes quot sunt?

Esse conjugationum certus dari numerus
non potest, nulla tamen in ijs est difficultas.
Sed obseruato vno atq; altero paradigmatē,
cetera omnia erunt facilia.

PARTICIPIA.

Quomodo formantur Participia *Actiua?*

Participia Actiua & Neutra formantur
a themate sui verbi, mutando vltimam lite-
ram vel syllabam in *acy / ace / ace*. Vt: *wis-*
bze / video, widzacy / a / e. Biegam / cur-
ro, biegacy / a / e. Vbi norandum, Apo-
copen in genere masculino esse vltatissimā,
vt pro *mowiacy / dicatur, mowiąc / dicens.*

Declinatio eorum sequitur formam *Adiectiuorum.*

Quomodo desinunt Participia *Passiua?*

Participia Passiua tres terminationes ha-
bent, *any / ony & ty*. vt: *Uspominany /*
a / e / admonitus. proshony / a / e / rogatus.
Tarty / Tritus, a tra. Dety / flatus, a Dma /
Ro. Myty / lotus, a Myie / lauo.

Paradigma Verborum in

am.

Indicativi praesens.

Singul.	Dualis.	Plural.
Czytam czytaś czyta	Czytacie czytacie	Czytamy czytacie czytacie.

Perfectum Masculinum.

Singul.	Dualis.	Pluralis.
Czytałem czytałeś czytał	Czytaliście czytaliście	Czytaliśmy czytaliście czytali.

Femin:

S. Czytałam
czytałaś
czytała/ &c.

Neutr:

S. Czytałom
czytałom
czytało/ &c.

*Dualis & Pluralis numerus ubique
conueniunt.*

Vel sic. In Masculino.

Sing:	Dual:	Plur:
Jam czytał Tys czytał On czytał	Myśwa czytała Wysta czytała	Myśmy czytali Wyscie czytali Oni czytali.

Fœmin:

Fœmin:

S. Jam czytała
Tys czytała
Ona czytała/ &c.

Neutr:

S. Jam czytało
Tys czytało
Ono czytało.

Plusquamperfectum Masculinum.

S. Czytałem był
Czytałeś był
Czytał był

D. Czytaliście
Czytaliście
Czytaliście.

P. Czytaliśmy
Czytaliście
Czytaliście.

Fœmin:

S. Czytałam był
Czytałaś był
Czytała była/ &c.

Neutr:

S. Czytało było
Czytało było
Czytało było/ &c.

Vel sic. In Masculino.

S. Jam był czytał
Tys był czytał
On był czytał

D. Myśwa była czytała
Wysta była czytała

Plural: Myśmy byli czytali
Wyscie byli czytali
Oni byli czytali.

Fœmin:

S. Jam była czytała
Tys była czytała
Ona była czytała/ &c.

Neutr:

S. Jam było czytało
Tys było czytało
Ono było czytało

E

Futur.

Futurum Masculinum.

S. Bede czytał D. Bedziemą czytał
vel czytał vel czytał
Bedzieś czytał Bedzieta czytał
Bedzie czytał
Plur: Bedziemy czytali/vel czytał
Bedziecie czytali
Beda czytali

Fœmin: Neutr:
S. Bede czytała S. Bede czytało
vel czytało vel czytało
Bedzieś czytała Bedzieś czytało
Bedzie czytała/ &c. Bedzie czytało/ &c.

Imperativus.

Sing: Dual: Plur:
Czytaj Czytajcie Czytajmy
Niechaj czyta Niechaj czytacie Niechaj czytają

Optativi Præsens & Perfectum Masculinum.

Sing: Dual:
Bodaybych czytał Bodaybyszą czytał
Bodaybys czytał Bodaybyszą czytał
Bodayby czytał

Plural:

Plural: Bodaybysmy czytali
Bodaybyscie czytali
Bodayby czytali.

Fœmin: Neutr:
S. Bodaybych czytała S. Bodaybych czytało
Bodaybys czytała Bodaybys czytało
Bodayby czytała/ &c. Bodayby czytało/ &c.

Plusquamperfectum Masculinum.

Singulariter.

Boday { bych był czytał
bys był czytał
by był czytał.

Dual:

Boday { byszo był czytał
byszo był czytał

Pluraliter.

Boday { bysmy byli czytali
byscie byli czytali
by byli czytali.

Fœmininum.

Sing.

Boday { bych była czytała
bys była czytała
by była czytała.

E 2

Neu-

Neutrum.

Sing.

[Bych bylo cȳtalo
Boday | bys bylo cȳtalo
[by byio cȳtalo/ &c.

Futurum cum praesenti idem est.

Potentialis.

Praesens & perfectum Masculinum:

Sing :

Dual :

Plur :

Cȳtalbych Cȳtalabyśwa Cȳtalabyśny
Cȳtalbys Cȳtalabyśta Cȳtalabyście
Cȳtalby Cȳtaliby.

Fœmin :

Neutr :

(S. Cȳtalabych S. Cȳtalobych
cȳtalabys cȳtalobys
cȳtalaby/ &c. cȳtaloby/ &c.

Plusquamperfectum Masculinum.

S. Cȳtalbych byl D. Cȳtalabyśwa byla
cȳtalbys byl cȳtalabyśta byla
cȳtalby byl

P. Cȳtalabyśny byli
cȳtalabyście byli
cȳtaliby byli.

Fœmin:

Fœmin :

Neutr :

S. Cȳtalabych byla S. Cȳtalobych bylo
cȳtalabys byla cȳtalobys bylo
cȳtalaby byla/ &c. cȳtaloby bylo/ &c.

Futurum cum praesenti coincidit.

Subiunctivi Praesens.

Gdy cȳtam/ aſ/ a/ &c. vi praesens Indicativi.

Perfectum Masculinum.

S. Gdybym cȳtal D. gdybyśwa cȳtal
Gdybys cȳtal gdybyśta cȳtal
Gdyby cȳtal

Plural: Gdybyśmy cȳtali
gdybyście cȳtali
gdyby cȳtali.

Fœmin :

Neutr :

S. Gdybym cȳtala S. Gdybym cȳtalo
gdybys cȳtala gdybys cȳtalo
gdyby cȳtala/ &c. gdyby cȳtalo/ &c.

Plusquamperfectum Masculinum.

Sing :

Dual :

Gdybych byl cȳtal gdybyśwa byla cȳtala
Gdybys byl cȳtal gdybyśta byla cȳtala
Gdyby byl cȳtal

E 3

Plural:

Plural: Gdybysmy byli czytali
 gdybyscie byli czytali
 Gdyby byli czytali

Fœmininum.

Neutrum:

Sing:

Sing:

Gdybych była czytała Gdybym było czytało.
 Gdybyś była czytała gdybyś było czytało
 gdyby była czytała/ &c. gdyby było czytało &c.

Futurum Masculinum.

Gdy będzie czytał/ &c. vi futura Indicativ.

Infinitivi

Præsens. czytać.

Participium actiuum Czytając/ a/ e/ &c.
 per Apocopen czytając.

Aoristus Czytawszy.

Participium passivum, czytany/ a/ e/ &c.
 per Apocopen Cytan.

Paradigma Passivi.

Indicativi Præsens.

S. Jestem czytany/ a/ e D. Jesteśwa czytana
 Jesteś czytany Jesteśta czytana
 Jest czytany

Plural:

Plur: Jesteśmy czytani/ e/ e.
 Jesteście czytani
 Są czytani.

Vel sic.

S. Iam jest czytany/ a/ e. D. myśwa są czytana
 tyś jest czytany wyśta są czytana
 On jest czytany

Plural: Myśmy są czytani/ e/ e.
 wyście są czytani
 oni są czytani.

Perfectum & plusquamperfectum
 Masculinum.

S. Byłem czytany D. Byłaśwa czytana
 Byłeś czytany Byłaśta czytana
 Był czytany

Plural: Byliśmy czytani
 Byliście czytani
 Byli czytani.

Fœmin:

Neutr:

S. Byłam czytana S. Byłom czytane
 Byłaś czytana Byłoś czytane
 Była czytana/ &c. Było czytane/ &c.

Vel sic.

Masc:

Fœmin:

S. Jam był czytany S. Jam była czy-
 tyś ty/ &c. tyś tana/ &c.
 On On

E 4

Neutr:

Neutrum.

Singuli: Jam }
 Tyś } było czytano / &c.
 Ono }

Futurum.

S. Bede czytany / a / e. D. Bedziemia czytana
 Bedzieś czytany Bedzieta czytana
 Bedzie czytany
 Plur: Bedziemy czytani / e / e.
 Bedziecie czytani
 Beda czytani.

Imperativus.

S. Bądź czytany / a / e. D. Bądźcie czytana
 Niech Bedzie czytany Bądźcie czytani
 Plur: Bądźmy czytani / e / e.
 Bądźcie czytani
 Niech Beda czytani.

Optativus.

Bodaj bych był czytany / &c.
 Bodaj bych była czytana / &c. in Feminino
 Bodaj bych było czytane / &c. in Neutro.

Potentialis.

Byłbych czytany / &c. In Feminino. Była
 bych czytana / &c. In Neutro, Byłbych czy-
 tane / &c.

Subjun-

Subiunctivus. Præsens.

Gdy mieści czytany / &c.

Perfectum & Plusquamperfectum.

Gdy był czytany / &c.

Infinitivus.

Præsens. Czytając byc.

Participium. Bedąc czytany / Bedaca czytana / Bedąc czytane.

PARADIGMA VERBORUM in t.

Verborum in e desinentium, quædam secundam personam formant in is / quædam in is.

Indicativi Præsens.

Sing:	Dual:	Plur:
prose	prosiwa	prosimy
prosiś	prosiła	prosiacie
prosi		proszą.

Sic.		
S. piśa	D. piśewa	P. piśemy
piśeś	piśeła	piśecie
piśe		piśą.

E 5

Perfec-

Perfectum Masculinum.

S. **prošilem** D. **prošilašwa** P. **prošilišmy**
prošiles **prošilašta** **prošiliście**
prošil **prošili.**

Fœmin:

Neutr:

S. **prošilam**
prošilas
prošila/ &c.

S. **prošilom**
prošilos
prošilo/ &c.

Vel sic. Mascul.

Sing:

Dual:

Plur:

Jam prošil **myšwa prošila** **mysmy prošili**
Tys prošil **wyšta prošila** **wyście prošili**
On prošil **oni prošili.**

Fœmin:

Neutr:

S. **Jam prošila**
Tys prošila
Ona prošila/ &c.

S. **Jam prošilo**
Tys prošilo
ono prošilo &c.

Sic.

pišalem/ vel jam piša. Fœm: **pišalam/**
vel jam pišala. Neutr: **pišalom/ vel jam pi-**
šalo/ &c.

Plusquamperfectum Masculinum.

Sing:

Dual:

Plur:

prošilem byl **prošilašwa byla** **prošilišmy**
prošiles byl **prošilašta byla** **prošiliście byli**
prošil był **prošili byli.**

Fœmin:

Fœmin:

Neutr:

S. **prošilam byla** D. **prošilom bylo**
prošilas byla **prošilos bylo**
prošila byla/ &c. **prošilo bylo/ &c.**

Vel sic Masculin.

S. **Jam byl prošil** D. **Myšwa byla prošila**
Tys byl prošil **Wyšta byla prošila**
On byl prošil.

Plur: **Myšmy byli prošili**
Wyście byli prošili
Oni byli prošili.

Fœmin:

Neutr:

S. **Jam byla prošila** S. **Jam bylo prošilo**
Tys byla prošila **Tys bylo prošilo**
Ona byla prošila &c. **Ono bylo prošilo**
&c.

Sic.

M. **pišalem byl/ vel Jam byl piša/**
F. **pišalam byla vel Jam byla pišala/**
N. **pišalom bylo/ vel Jam bylo pišalo/ &c.**

Futurum.

Bede prošil/ &/o/ Sic Bede piša/ &/o/ &c.

Imperativus.

Sing:

Dual:

Plur:

Proš **prošwa** **prošmy**
Niechay proši **prošta** **proście**
niechay proša.

Sic

Sic piſz / niech piſze / &c.
 Optativus, Potentialis, & Subiunctivus
 ſecundum priorem formam facile forma-
 buntur.

Infinitivus.

Præſens, proſić / piſać.
 Participium Activum, proſiacy / a / e / &
 per Apocopen proſiac. Sic piſiacy / a / e / &
 per Apocopen, piſiacz.

Aoriftus, proſiwoſy piſiwoſy.
 Participium Paſſivum, proſiony / a / e /
 & per Apocopen, proſion. Sic piſiony / a / e /
 & per Apocopen, piſion

PARADIGMA

in tem.

Indicativi Præſens.

Sing:	Dual:	Plur:
Rozumiem	rozumieroz	rozumieny
Rozumieſz	rozumiera	rozumiecie
Rozumie		rozumiecia

Perfectum.

Maſc: Rozumiałem / vel iam rozumiał / &c.
 Fem. Rozumiałaſ / vel iam rozumiała / &c.
 Neut: Rozumiiałom / vel iam rozumiało / &c.
 Plus-

Plusquamperfectum.

M. Rozumiałem był / vel iam był rozumiał / &c.
 F. rozumiałaſ była / vel iam była rozumiałaſ / &c.
 N. rozumiałom było / vel iam było rozumiało / &c.

Futurum.

Bederozumiiał / a / a / o / &c.

Imperativus,

Sing: Dual: Plur:

Rozumiey rozumieyroz rozumieyroz
 Niech rozumie rozumieyroz rozumieyroz
 Niechay rozumieyroz
 Et ſic deinceps.

Infinitivus.

Præſens, rozumieć.
 Participium Activum, rozumiciacy / a /
 e / & per Apocopen, rozumiecieac.
 Aoriftus, Rozumiawſy.
 Participium Paſſivum, rozumiany / a /
 e / & per Apocopen, Rozumian.
 Et haftenus de Perſonalibus.

De Impersonalibus.

Quotus

Quotuplicia sunt verba Impersonalia in lingua Polonica?

Duplicia. Aut enim terminationem acti-
uam habent, cum adjuncta particula *sie* / *vt*:
podoba sie / placet. Aut passiuam, quæ tamẽ
thema suum ab actiuis personalibus mutuatur,
à tertia scilicet persona pluralis numeri,
vt: *gracia* / ludunt, id est, luditur, *robia* / la-
borant, id est, laboratur. Possunt autem pla-
raq; utroq; modo conjugari, *vt* *mowi sie* /
dicitur, & *mowia* / dicunt, seu dicitur.

Paradigma prioris generis:

Indicativus.

Præsens,	<i>podoba sie</i> placet
Perfectum,	<i>podobalo sie</i>
Plusquamperf:	<i>podobalo sie bylo</i>
Futurum	<i>Bedzie sie podobalo.</i>

Imperativus.

Niech sie podoba / vel *niechayby sie podoba-*
balo.

Optativus.

Præsens & præter: *Bodayby sie podobalo.*
Plusquamperf: *Bodayby sie bylo podobalo.*

Poten

Potentialis.

Præsens & Perfect: *podobaloby sie*
Plusquamperf: *podobaloby sie bylo.*

Subjunctiuus.

Præsens *Gdy sie podoba.*
Præter: perfect: *Gdyby sie podobalo.*
Plusquãperfect: *Gdyby sie bylo podobalo.*
Futurum *Gdy sie bedzie podobalo.*

Paradigma posterioris.

Indicatiui.

Præsens *Czytaia* legitur.
Perfectum *Czytano.*
Plusquamperf: *Czytano bylo.*
Futurum *Beda czytać.*

Imperatiuus.

Niech czytaia / albo / *Niechayby czytano*

Opratiuus.

Præsens *Bodayby czytano*
Plusquamperf: *Bodayby czytano bylo.*

Potentialis.

Præsens *Czytanoby.*
Plusquamperf: *Czytanoby bylo*

Subjun

Subiunctivus.

Præfens,	Gdy czyta.
Perfectum	Gdyby czytao
Plusquam:	Gdyby było czytao
Futurum	Gdy będą czyta.

DE ADVERBIO.

Quid in Adverbio observandum est?

In Adverbio, Coniunctione & Interiectione, nihil quod videam observandum occurrit, præter significationem. Quare, ut discantes in promptu illa habeant, per omnes significationes vagabimur.

In loco.

Tu } Hic	W domu } intus
Sam }	Wnacz }
Tam/tamo/hayno/illie	Wewnacz }
Owdzie ibi	Nadworze foris
Gdzie/gdzieś } vbi	Doma domi
Kedy/keoyś }	Blizu/Blisko/
Leda gdzie } vbicunq	propè
Leda kedy }	Nagorze/ supra
Kedykolwiek	Nadole/infra
Wtedy/wtedyś/	Pogorowiu/
vbicunq	Nadoredziu/
	in promptu.
	Tugdziej

Tugdziej	nullibi	Wracz Cominus
Indziej	alibi.	Daleko procul
		Opodal longè

De loco.

Stad vnde	Zewszad vndiq
Stad inde	Zwierzchu superne
Zowad isthinc	Zgory de super
Zonad/stamtad illinc	Zdolul inferne
Stad inad aliunde	Zgosciny peregre

Ad locum.

Dokad } quò	precz/ foras, pro-
Gdzie } quò	cul peregre.
Kedy } quocun-	Wspat } retrorsum
Gdziekolwiek } que	Nazad }
Kedykolwiek } que	Ktoredy quorsum
Sam/ huc	Nagore/ fugorze
Tam/ illuc (huc	sursum
Hayn/hayw/haywo/	Nadole deorsum
W dom/inro	Nalewo/ ksobie/
Wawor/ foras	sinistrorsum.
Napravo/ od siebie/	dextrorsum.

Per locum.

Ktoredy/ qua	Wtedy } illac
Kedy/ hac	Wtedy }

Temporis.

Kiedy/ quando	Dawno } olim
Tas/Dzisiaj/ hodie	Z dawna }
Wczora heri	Storo/ quam primam
Jutro cras	Wstot cito
	F
	Nazad

Przajutrz perendie	Uz quoad, vlt
Teraz nunc	Posti
Niedawno	Porad } quandiu
Wnegoda } nuper	Dotad } haftenus
Wtiefiedy aliquan-	Depiro
Czasem do.	Depirko } mod
Juz iam	Depiruczko }
Tedy tunc	Dugy diu
Nano	Przedtym antea
Szarantiu	Potym postea
Sporanitu } mane	Pochwila } pauld
Antuczko }	Napochwilek } post
Rechio mox, cito	Wnet mox
pozdnio / Wtury-	Wturychmiast illico
chio sero	Czesz o lapè
Zardy / zarzdy /	I. szcze adhuc
zarzecz / semper	
Nawto / Nawuczko /	Wtuchwile /
pauliper.	

Numeri.

Raz semel	Ile troc / Ilerazow /
Dwazazy / Dwaz	q. oties.
Troc / bis	Wiele troc / Wiele r
Trzy razy / Trzy	zow / multo ies.
Troc / ter.	Czeszto / Czeszto troc /
Rzadko raro	szepè.
Dwole rarius.	powtore secundo
	anowu denud

Negandi.

Negandi.

Nie non	Wietanie / Wietako /
Ant / ni, neque	nequaquam.
Flammiey	Żadna miara } nul-
Dynammiey } mini-	Żadnym spoŃeb } late-
Wykaz	me } Żadnym obyczaj } nus.

Affirmandi.

Alle / Tak sic	Jście	} certo,
Ano sic est	ŻaiŃte	
Wszem	Żaprawde	} profecto
Wszem } quippe	Popravdzie	
Wszeti }	Wprawdzie	
	Pravie	planè
W / Tsz / etiam	Bez pochyby / Bezpo-	
Wzłazszca nimirum	chybnie / sine dubio	

Demonstrandi.

Oto	} ecca	Al	} ecca
Owo		Alie	
Wey		Alisci	
Weyze			

Optandi.

Boday / Boze day / Eby / vtinam!

Hortandi.

Wuz / Wuz / age	SlyŃ / Slychay / fodes
WuzexyŃcy / agite	Wuzedno / wuzete
	ono age.

Ordinis.

Ściym] deinde	Napierwey] primo
Potym		Naprzód	
Napotym] præterea	Przódkiem] secundo
Druga		Pomtore	
Atemu] præterea	Potrącie] tertio
Nad to		Nadstatet	
Wzatem	vicissim	Nawet	tandem

Interrogandi.

Ciemu] cur	Wz] Num, numno
Przez		Wz	
Dla czego] num	Wzali] num
Wz/wz/wzali/num		Wzali	

Similitudinis.

Jako quomodo	Rownie aequè
Jakoby / By /	Wbyto zaieono /
quali	perinde.
Rzko / qualiverò	Inak / Inaczej /
Tak / Także / Tak	aliter.
Kie / owak / sic	Tak inaczej / non secus

Qualitatis.

Adverbia qualitatis vt plurimum à nominibus Adiectivis descendunt, & vel in e / vel in o desinunt, aut eandem cum Ablatiuo Interumenu terminationem habent, vt:

Mejnie

Mejnie viriliter

Dobrze bene

Śle malè

Cudnie / pieknie

Nacbie

Chcogo

Mocnie & o forti-

ter

Śmiejnie & o ridi-

culè

Łatwie facilè

Præto celeriter

Długo diu

Prozno frustra

Grogo & środze / se-

uerè

Kryiomo & kryioma

ka teče

Milczkiem tacitè

Narokam / Chcac /

data opera

Całkiem integrè

Szychem punctim

Jednako vno modo

Dwojako bifariam

Trojako trifariam

Rozmaicie multiplic-

ter

Quantitatis.

Ważo valdè

Malo / Baset /

parum

Wiele / sila /

multum

Nazbyt nimium

Dosć / dosć / dosć /

fatis

Dosćżetu / dosćżatku /

penitus

Prawie per, vix, prawie

cudnie / perpulchrè.

Intendendi.

Niemal / Bezmala /

propemodum

Waż imò

Dobrze / vt: dobrze

żywa cie / Tantoperè

tibi succenseo, vt vix

compos sim animi.

Remittendi.

Ledwie	}	po mału paulatim
Ledwo		po lekku sensim
Po cęu		vix po troşe parumpet
Po kaſka		

Dubitandi.

Snadż forte podobno fortasse

Personalia.

Zamiz mecum	Znamy nobiscum
Zobiz mecum	Znamy vobiscum
Zieba mecum	

Vocandi.

Slyſz heus Sluchay heus

Respondendi.

Owom hem Owości ecce adsum

Separandi.

Osobno/ Osobna/ Jedorne duntaxat
leorsim Tytko/ Wzoy /ialtem
Poiedyntium / sigillatim.

Iurandi.

Dali Bog/ Dali pan Bog per Deum.
Jatoni eno iary / per ndem meam. (si ho-
nestus sum.)

Woday

Woday miezabit / per vitam meam. (faxit
Deus ut interficiat.)

Jako mi pan Bog mi / medius fidius.

Eligendi.

Raczej potius On sem/ Now sem/
Wiecey magis Imo

Congregandi.

Spolu	}	Wespol/ Wespolet/
Spolecznie		vnà vnà
Spolem		Razem/ Simul

Prohibendi.

Nie/ Niech/ ne Niechay ne

Concedendi.

Dobrze Ekto Nowsem fiat.

Euentus.

Przygody	}	Trasunkiem/ Tras
Przypadkiem		casu funku/ casu,
Przypadku		

Comparantur etiam Aduerbia?

Comparantur vt & alias, regulariter &
irregulariter.

Regulariter.

przeto	przedzey	napredzey	celeriter.
Barzo	Barzey	nabarzey	valde.
		F 4	Wlisko

Blisko bliżej nablżej propē.
Długo dłużej naoluzey diu.
Krótko krócej nakrócey breuiter.

Irregulariter.

Dobrze lepiej nałepiey bene
Źle gorzej nagorzej male
M mało mniej ramniej parum
Wiele więcej nawiecey multum.

Particulæ quæ superlatiuis intendendi gra-
 tia addi solent, sunt co & i.e. / vt: co nary-
 chley / quam citissime, i.e. nalepiey / quam
 optime.

DE CONIUNCTIONE.

Copulatiue sunt:

A / y & y / y / iam, quàm.
 Też etiam Tak iako y / cum, tum.

Quid differunt & & y?

Significatione nihil differunt, sed vsu, y
 enim simpliciter coniungit, & autem & inter-
 rogat & coniungit.

Disiunctiue.

Albo vel albo / Lub / Jesli / Czyli / an num
 lubo / badz / lue Li / nihil significat, sed
 Snadz / podobno / in compositione & in-
 an forte. terrogat & disjungit,
 Al / Ani / nec, neqz vt: dobryli / num bo-
 Alz / Alzli / quam nus est.

Aduer-

Aduersatiue.

Ale } Ależ
 Das } autem Ależkolwiek } etiam
 Dasie } Choć
 Lepak verò Chocia
 Lecz / sed, atqui Chociaś
 Jednak } Tierzkać / nedum
 Wzdy } Chyba / nisi, forte
 Przed sie / przecie } men

Causales.

Bo / Bowiem / abo / ponieważ quoniam
 wiem nam. By / aby / że / żeby /
 Iż / iże / gdyż quia vt.

Ratiocinatiue.

Przeto } Dla tego / dla czego
 Przetoś } ergo quapropter
 Aprzetoś } Właszcza / a zwłaszcza
 Atak / tedy / ideò scilicet.

DE PRÆPOSITIONE.

Quot sunt Prapositiones?

Viginti octo.

Bez sine Do ad
 Blizu & blisko propē Krom / kromia / os
 Dla prop. er Krom / absqz
 F s An /

Ku/ ad, versus	Nad supra, præter
Imo/ mino/iuxta,	O de
præter	Od ab
Miedzy inter	Około circum, circiter
po post, secundum	Oprocz/ procz præter
pod sub	podle/ podług/iuxta
Prze per	secundum
Przed ante, coram	S cum
propter	W apud
Przez per	W in
Przy apud, iuxta	Wedle/ według/
Przeciu } iuxta, secundum	
Przeciwko } erga, Z è, ex	
Przeczniwo } cōtra	Za/ post, pro, citra,
Ni/ ad, in, supra,	vltra
erga.	

Notandum hic est, septem has præpositiones **Bez/Nad/Od/przed/przez/w & r/** interdum assumere, quando videlicet dictio sequens ab vna vel pluribus consonantibus incipit, vitandæ asperitatis gratia, vt **Bez** me/sine me, pro **bez** mnie/**Nad**emną/supra me, pro **nad** nią/ &c. id quod etiam in verbis quibusdam compositis obseruatur, vt **roz**edre/dilacero, pro **roz**dra. Vbi autem apta est consonantium in vnâ sillabam copulatio, in illis hæc obseruatio locum non habet, vt: **w** nocy/noctu, non, **w** nocy/**z** polu/ ex agro, non **z** polu.

Ku/

Ku/ etiam præpositio u interdum abijcit, si vna aut plures consonantes sequantur minus asperæ, vt: **K**nam/ ad nos, pro **Ku** nam/ **K**sobie/ ad se, pro **Ku** **K**sobie/ **K**roli/ in gratiam, pro **Ku** **K**oli. Quæ tamen litera u/ si sequatur p/ propter nescio quam obscœnitatis significationem omittenda non est.

Cum quibus Casibus construuntur Præpositiones?

Præpositiones construuntur vel cum Genitiuo, Datiuo, Accusatiuo, casu vltimo solum, vel cum Accusatiuo & casu Instrumenti, vel etiam cum Accusatiuo, & casu vltimo.

Quot sunt Præpositiones quæ cum Genitiuo construuntur?

Duodecim, vt:

Bez/ **Bez** grzechu/ sine peccato.
Blizu & blisko/ blisko miasta/ propè urbē.
Dla/ Dla swych trudności/ propter occupationes suas.
Do do pana/ ad dominum.
Zrom/**z**romia/**o**tróm/**O**tróm wolięgo/ absque ipsius voluntate.
Od odśedłoo rozumu/ Insanit.
Około około dwu lat/ circiter duos annos.
Podle/ podług/ podle drogi/ secus viam.
Podług wedy woli/ pro ipsius arbitrio.

Procz/

procz/oprocz/ **procz przyczyny/sine causa**
u **u Oycy.** apud patrem.
Wedle/wedlug/ **Wedlug przypowieści/**
 secundum prouerbum.
z **z domu/** Ex ædibus.

*Quot Præpositiones construuntur cum
 Datino?*

Duæ.

ku/ ku Włochom/ Italiam versus.
Przeciw/przeciwko/ Naprzeciw/ naprze-
ciwko/ Przeciwko przyjacielowi/ erga
 amicum

Quot construuntur cum Accusatiuo?

Duæ.

Prze/ przemieształ/ propter inopiam.
Przez/ przez pole/ per campum.

*Quot Præpositiones construuntur cum
 Accusatiuo & casu Instrumentali?*

Quinque.

Miedzy/ miedzy ludźmi/ Inter homines.
 miedzy ludźmi/ In medio hominum
Nad/ Wzwyż nad mnę/ doctior me.
 przelozony nad wszytkim/ con-
 stitutus super omnes.
przed przed panem/ in conspectum domini
 przed panem/ in conspectu domini.

pod

pod **pod ławę** sub scamnum.
 pod ławę sub scamno.

za **za miasto/ & za miastem/** extra
 Ciuitatem.

Accusatiuum affiscunt hæ præposi-
 tiones, quando motum significant, Ablatiuum
 autem, cum quietem. Quod de sequentibus
 etiam accipiendum, quæ cum Accusatiuo &
 ultimo casu construuntur, quarum sunt qua-
 tuor.

Na **Na gore** in montem
 Na gorze in monte

O **prośic o pokoy/** petere de pace, pacem.
Mowic o rzeczach powaznych/ de ar-
 duis rebus loqui.

po **Szedł po wodę/** iuit allatum aquam.
 po stodołę polak mader/ piscator
 ietus sapit.

w **Wpadł w błoto/** cecidit in lutum.
 Wgwał w błocie/ hæret in luto.

Peculiare aliquid habent duæ hæ præpo-
 sitiones imo/leu nimo & przy.. Prior enim
 Genitiuum affiscit & Accusatiuum. Poste-
 rior uero ultimo casui soli feruit.

DE

DE INTERIE- CTIONE.

Interjectiones Poloni paucas habent, quarum alie sunt :

Comminationis, vt: *Biażda / Biażdaś / vzi*
Alie :

Irrisionis, vt: *Bawey / vahi*
Alie :

Ejulationis, vt: *Tieffetyś / proh dolor*
Alie :

Silentij, vt: *Cyt / śt. pax.*

F I N I S.

